

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 27 marca 2024 r.

BADK.DPK.133.33.2024 MK

P11-20/24	Data wpływu petycji 1 lutego 2024 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 26 marca 2024 r.

PRAWO WYBORCZE
TEMAT
OGRANICZENIE OKRESU SPRAWOWANIA FUNKCJI
WÓJTA, BURMISTRZA, PREZYDENTA MIASTA
DO MAKSYMALNIE 10 LAT

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 11 § 4 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, celem ograniczenia możliwości sprawowania funkcji wójta, burmistrza, prezydenta miasta do maksymalnie 10 lat.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEJ PETYCJE:

Autorka petycji proponuje, aby § 4 w art. 11 nadać następujące brzmienie:

„Nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach wójta zarządzonych na podstawie art. 474 § 1 lub sprawująca urząd wójta w czasie przedłużonej kadencji jednostek samorządu terytorialnego.”

W uzasadnieniu wnosząca petycję podniosła argument, że obecne wydłużenie kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego spowodowało piastowanie urzędu przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta przez co najmniej 5,5 lat. W przypadku kandydowania w nadchodzących wyborach i ponownego wyboru, taka osoba może sprawować funkcję przez prawie 11 lat.

Zdaniem autorki petycji, „tak długiego sprawowania władzy przez jedną, tą samą osobę nie zna prawo polskie”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2408) w (art. 10 § 1 pkt 3-4) określa zasady prawa wybierania (czynne prawo wyborcze) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego:

– rady gminy - obywatel polski, obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim oraz obywatel Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze tej gminy,

– rady powiatu i sejmiku województwa - obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze, odpowiednio, tego powiatu i województwa;

– w wyborach wójta w danej gminie - osoba mająca prawo wybierania do rady tej gminy.

Zasady prawa wybieralności (biernego prawa wyborczego) określa art. 11 § 1, m.in.:

5) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego - osoba mająca prawo wybierania tych organów;

6) w wyborach wójta - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 25 lat, z tym że kandydat nie musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje.

W myśl art. 11 § 2 i 3 ustawy, nie ma prawa wybieralności w wyborach osoba:

1) skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, z tym że w przypadku wyborów, o których mowa w § 1 pkt 6, skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;

2) wobec, której wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2a ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów;

3) obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim oraz obywatel Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, pozbawiony prawa wybieralności odpowiednio w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem, albo w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Zgodnie z art. 11 § 4, nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach zarządzonych na podstawie art. 474 § 1 Kodeksu.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) w art. 16 stanowi, że kadencja rady gminy trwa 5 lat licząc od dnia wyboru.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130) w art. 1 wprowadza zmianę w art. 16 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, poprzez nadanie przepisowi brzmienia: „Kadencja rady gminy trwa 5 lat licząc od dnia wyboru”.

Art. 5 ustawy zmieniającej odnosi się do art. 11 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy, w którym dodany został § 4 o treści: „Nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach wójta zarządzonych na podstawie art. 474 § 1”.

Ustawa z dnia 29 września 2022 r. o przedłużeniu kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2418) w art. 1 przedłuża do dnia 30 kwietnia 2024 r. upływającą w 2023 r. kadencję:

– rad gmin, rad powiatów oraz sejmików województw,

- rad dzielnic miasta stołecznego Warszawy,
- wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

INFORMACJE DODATKOWE:

Do czasu wyborów samorządowych w 2018 r. kadencja rady gminy wynosiła cztery lata. Wydłużenie kadencji wszystkich organów jednostek samorządu terytorialnego z czterech do pięciu lat nastąpiło wskutek wprowadzenia w życie przepisów ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych.

Zmiana ta obowiązuje od kadencji rad gmin, która rozpoczęła się w 2018 r. i zgodnie z terminarzem powinna była zakończyć się w 2023 r. Jednak ze względu na szczególne okoliczności tj. skumulowanie w 2023 r. dat wyborów parlamentarnych i samorządowych ustawodawca zdecydował o przedłużeniu kadencji organów samorządowych do dnia 30 kwietnia 2024 r. (na mocy incydentalnej ustawy z dnia 29 września 2022 r. o przedłużeniu kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego).

Kolejna zmiana wprowadzona ustawą o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych dotyczy ograniczenia okresu sprawowania funkcji wójta w danej gminie. Począwszy od 2018 r., funkcję wójta można sprawować maksymalnie przez okres dwóch kadencji bez względu na fakt czy następują one bezpośrednio po sobie, czy też są oddzielone pewnym okresem. Ustawodawca dopuścił możliwość, by po okresie dwukadencyjności wójta w danej gminie, możliwe było kandydowanie przez taką osobę w wyborach wójta w innej gminie.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz